

ویژگی های روان شناختی و جامعه شناختی مرتبط با روحیه کارآفرینانه در دانشجویان مقطع تحصیلات تکمیلی دانشگاه کشاورزی و منابع طبیعی رامین

شیدا جهانگیری^۱، مسعود برادران^۲، بهمن خسروی پور^۳، منصور غنیان^۴

۱- کارشناس ارشد ترویج و آموزش کشاورزی
۲، ۳ و ۴- اعضای هیئت علمی دانشگاه کشاورزی و منابع طبیعی رامین خوزستان- گروه ترویج و آموزش کشاورزی

چکیده

این پژوهش که با هدف شناسایی برخی ویژگی های روان شناختی و جامعه شناختی مرتبط با روحیه کارآفرینانه در دانشجویان انجام گرفته، از لحاظ هدف کاربردی و از نظر چگونگی گردآوری داده ها توصیفی - پیمایشی بوده است. جامعه آماری پژوهش را دانشجویان تحصیلات تکمیلی دانشگاه کشاورزی و منابع طبیعی رامین خوزستان به شمار ۲۶۲ تن تشکیل داده اند. نمونه آماری پژوهش با استفاده از جدول مورگان و کرجسی به شمار ۱۷۰ تن برآورد شد. ابزار گردآوری داده ها دو آزمون استاندارد تأیید شده توسط مرکز کارآفرینی دانشگاه شهید چمران اهواز (آزمون جامع کارآفرینی و آزمون کنترل درونی) و پرسشنامه ای محقق ساخت بود. براساس یافته های توصیفی سطح روحیه کارآفرینانه در جامعه مورد پژوهش در حد پایین بود و در بیشتر دانشجویان، ویژگی های خلاقیت، عزم و اراده، کنترل-درونی و توفیق طلبی در حد بالا و ویژگی های خطرپذیری و استقلال طلبی در حد پایینی قرار داشتند. براساس یافته های استنباطی پژوهش با اطمینان ۹۵ درصد با استفاده از آزمون من وایت نی روحیه کارآفرینی بر پایه مقطع-تحصیلی تفاوت آماری معنی داری داشت. همچنین با اطمینان ۹۵ درصد با استفاده از آزمون کروسکال والیس خلاقیت دانشجویان در دانشکده ها و رشته های تحصیلی تفاوت آماری معنی داری وجود داشت و دانشجویان دانشکده مهندسی زراعی و عمران روستایی و گروه آموزشی مکانیزاسیون در مقایسه با دیگر دانشکده ها و رشته ها دارای خلاقیت بیشتری بوده اند. در زمینه میزان تاثیر آموزش عالی در رشد ویژگیهای روان شناختی کارآفرینی دانشجویان، نتایج بیانگر آن است که از دیدگاه دانشجویان، آموزش عالی می تواند در رشد ویژگیهای توفیق طلبی و استقلال طلبی بیشترین تاثیر را داشته باشد. ویژگی سرمشق گرفتن از افراد کارآفرین بیشترین اهمیت را در بین ویژگی های جامعه شناختی دانشجویان داشت. در این رابطه دیدارونشست دانشجویان با افراد کارآفرین و بازدید از مؤسسه های کارآفرین در حد بالایی برای دانشجویان اهمیت داشت.

کلید واژه ها: آموزش عالی کشاورزی، دانشجویان تحصیلات تکمیلی، روحیه کارآفرینانه، ویژگی های جامعه شناختی، ویژگی های روان شناختی.

نویسنده ی مسئول: شیدا جهانگیری

رایانامه: Sh.jahangiri67@yahoo.com

دریافت: ۹۳/۸/۲۵؛ پذیرش: ۹۴/۰۵/۱۹

مقدمه

کارآفرینی به عنوان شناسایی و بهره برداری از فرصت های کسب و کار در رابطه با شغل فرد تعریف شده است (فرس و جی نیک، ۲۰۱۴). اهمیت رو به رشد کارآفرینی برای کارهای حرفه ای به طور کامل شناخته شده است (هیسریچ و همکاران، ۲۰۰۷) و تعامل با کارآفرینی به عنوان یک رفتار حرفه ای انطباقی، با در نظر داشتن چالش های گوناگون، خطرهای شغلی و فرصت هایی که با تغییرات گسترده اقتصادی، فناورانه و اجتماعی همراه هستند، در سراسر جهان دیده می شوند (ابچنکا و همکاران، ۲۰۱۱). با توجه به بررسی های مختلفی که صورت گرفته ثابت شده است که ویژگی های کارآفرینان اغلب اکتسابی هستند، نه ارثی، بنابراین آموزش، یکی از جنبه های مهم و لازم و نه کافی در گسترش کارآفرینی می باشد (رنجبریان، ۱۳۹۱، علم بیگی و همکاران، ۱۳۹۴). در این رابطه یافته های تحقیقات مونتگومری و همکاران (۲۰۰۵)، نشان دادند که محتوای برنامه آموزشی و به کارگیری روش های توسعه آموزش کارآفرینی در دانشگاه باعث افزایش روحیه کارآفرینی در دانشجویان خواهد شد (هارویدین، ۲۰۰۰).

این در حالی است که هم اکنون شاهد افزایش شمار دانش آموختگان در عین ناکامی آنان در فعالیت در رشته های تحصیلی خود، افزایش نارضایتی از نظام آموزش عالی و ناکامی دولت ها در حل چالش های کشور هستیم (آراسته، ۱۳۸۲). در واقع، دانشگاه ها تنها در مسیر آموزش دانش تخصصی به دانشجویان فعال بوده اند و در دو مسیر مهارت های کسب و کار و توانایی های کارآفرینی به عنوان دو جهت راهبردی فعالیت نکرده اند (احمدپورداریانی، ۱۳۸۲). در بیشتر کشورها تغییر شرایط و نیازهای جامعه موجب دگرگونی رسالت دانشگاه ها؛ از آموزش به پژوهش و سپس کارآفرینی شده است (شریف زاده و همکاران، ۱۳۹۲). بنابراین، این پرسش مطرح می شود که، چرا نظام آموزش عالی کشور به طور منسجم و کافی اقدام به پرورش ویژگی های روان شناختی نکرده و در این زمینه اقدام به برنامه ریزی و سرمایه گذاری کافی نمی کند؟

در راستای اصلاح این امر، مکتب ویژگی های روان شناختی بر ارزش های خاص کارآفرینان، صفات منحصر

به فرد و نیازهای ویژه ای که دارند، تمرکز کرده است (استادزاده، ۱۳۸۲). شناسایی این ویژگی ها از آن جهت که باعث شناخت ویژگی های کارآفرینان موفق برای کمک به افرادی که قصد آغاز کارآفرینی را دارند و یا به جهت تشویق کارآفرینان بالقوه، اهمیت دارد (آلوارز و بوزنتیز، ۲۰۰۱).

گرچه در تحقیق های پرشمار کارآفرینی، ویژگی های روان شناختی کارآفرینی مختلفی که در واقع همان روحیه کارآفرینی می باشند (ایزدی و عطایی، ۱۳۹۲) ارائه شده اند، اما می توان عمده ترین آنها را در پنج ویژگی اصلی خلاصه کرد که عبارتند از:

استقلال طلبی: استقلال طلبی همان چیزی است که روان شناسان آن را سلطه جویی درونی می نامند؛ سلطه جویی درونی آن است که فرد احساس کند خود بر سرنوشت خویش احاطه دارد (احمدپورداریانی، ۱۳۸۰). فرای، نیز بر این باور است که استقلال عمل (سلطه جویی درونی)، ویژگی بارز کارآفرین است (علوی، ۱۳۸۲).

خلاقیت: صاحب نظران، مرکز ثقل حرکات نوین در آینده را خلاقیت و میزان بهره گیری از تفکر خلاق می دانند (رضایی و همکاران، ۱۳۹۳) لذا خلاقیت ابزاری برای کارآفرینان است که با آن می توانند فرصت های موجود را شناسایی و از آنها بهره برداری کنند. نکته اساسی در این مقوله، توجه به پرورش این قابلیت ها در سازمان هاست. چرا که میزانی از خلاقیت و نوآوری به طور بالقوه در همه افراد وجود دارد اما به فعلیت رساندن این توانایی ها مستلزم برنامه ریزی بهینه از سوی مدیران است (لیانگ، ۲۰۰۲). انگیزه کارآفرینان در آغاز کار، تصمیم به خلق چیزهای نو و متفاوت است و سود اقتصادی، انگیزه و محرک اولیه رفتار کارآفرینان نیست (فاریس، ۱۹۹۹).

خطرپذیری: گرایش به خطرپذیری عبارت است از پذیرش مخاطره های محتمل و معتدل که می توانند با تلاش های شخصی مهار شوند (احمدپورداریانی، ۱۳۸۰). بر پایه نتایج تحقیقات پرشمار، کارآفرینان بالقوه مخاطره پذیری بیشتری نیز دارند (هیتون، ۲۰۰۵).

مرکز کنترل درونی: کنترل درونی بدین معنی است که شخص رویداد خاصی را ناشی از رفتار یا ویژگی های به نسبت پایدار خود می داند (کردنائیج و همکاران، ۱۳۸۶).

کنترل درونی، استقلال طلبی، نیاز به توفیق، مخاطره جویی، تحمل ابهام و خلاقیت و نوآوری و کارآفرینی رابطه ی معناداری وجود دارد که با آنها می توان تاثیرگذاری های کارآفرینی بر رشد و توسعه اقتصادی کشور را پیش بینی کرد (کاتبی پور و ضیاء، ۱۳۹۳).

به نقل از سلیمانی و یعقوبی فرانی (۱۳۹۰)، راهکارهای تقویت روحیه کارآفرینی دانشجویان به ترتیب اولویت شامل: ارتباط نزدیک میان دانشگاه ها و سازمان ها و مراکز اجرایی، هدایت بهینه دوره های کارآموزی دانشجویان در محیط اجرایی، تناسب محتوای برنامه های آموزشی با پیشرفت های علمی و فناوریانه و تغییر روش های سنتی تدریس دانشگاهی به روش های خلاقیت محور هستند.

در تحقیقات مقوله کارآفرینی سه رویکرد ریشه ای در قالب رویکردهای روان شناختی، اجتماعی و در نهایت رویکردهای اقتصادی وجود دارند (نورحسینی و همکاران، ۱۳۹۲) و شواهد نشان می دهد که هر دو عامل روان شناختی و جامعه شناختی در موفقیت کارآفرینان تاثیر دارند (بارن، ۲۰۰۰). ویژگی های جامعه شناختی را می توان به دو دسته کلی تقسیم کرد: الف) ویژگی های تجربی، شامل: نارضایتی از شغل پیشین، تجربه کاری و الگوی نقش. ب) ویژگی های مرتبط با پیشینه ی زندگی فرد، یعنی: شرایط کودکی، تحصیلات، سن و قرار نگرفتن فرد در پایگاه اجتماعی مناسب (احمدپور داریانی، ۱۳۸۰). فعالیت کارآفرینی تحت تاثیر عامل های گوناگونی مانند ویژگی ها و انگیزه های فردی، آموزش، فرهنگ و آداب و سنت ها، قانون ها، سیاست ها و دانش فنی است که می تواند اثرگذاری ها و نتیجه های مختلفی به لحاظ الگوهای رفتاری، اقتصادی و اجتماعی داشته باشد (منوری فرد و همکاران، ۱۳۹۲).

با توجه به اهمیت ویژگی های جامعه شناختی و روان شناختی کارآفرینی در دانشجویان، به عنوان افرادی که در آینده نزدیک وارد بازار کار می شوند، این پژوهش قصد دارد وضعیت ویژگی های روان شناختی و جامعه شناختی کارآفرینی دانشجویان دانشگاه کشاورزی و منابع طبیعی رامین و تاثیری که آموزش عالی می تواند در پرورش این ویژگی ها داشته باشد را بررسی و تبیین کند.

آرشید (۱۳۶۸)، در بررسی خود نتیجه گرفته است که کارآفرینان موفق دارای منبع کنترل درونی هستند. یعنی موفقیت خود را به عامل هایی چون تلاش، کوشش و توانایی های فردی خود نسبت می دهند (جاهد و همکاران، ۱۳۹۰).

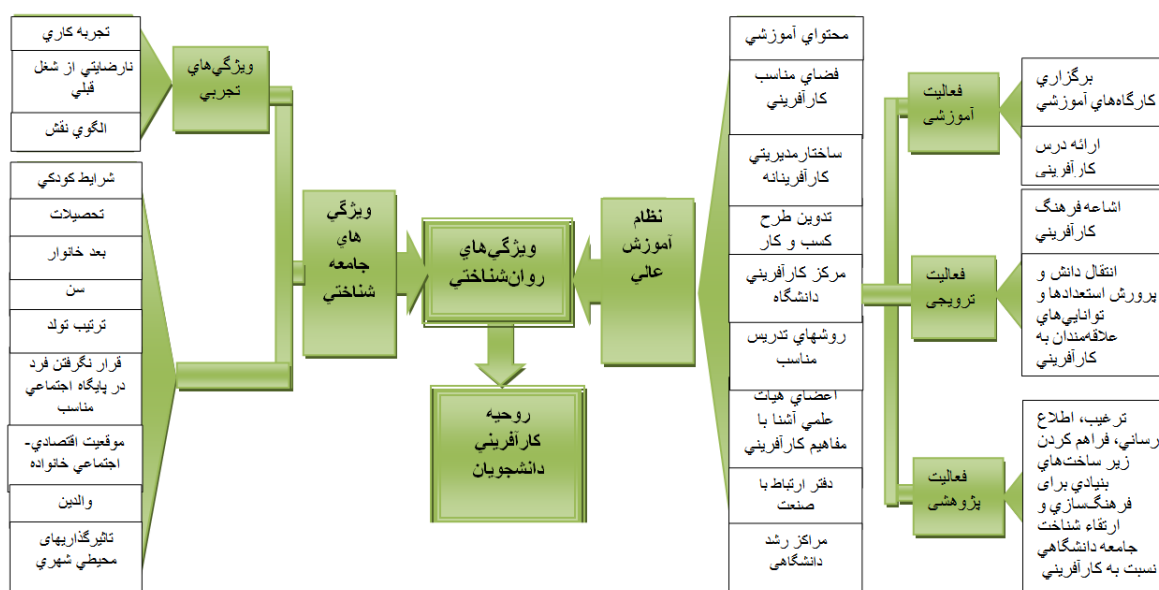
توفیق طلبی: توفیق طلبی عبارت است از گرایش به انجام کار در استانداردهای عالی برای موفقیت در موقعیت های رقابتی (جاهد و همکاران، ۱۳۹۰). افراد با انگیزه توفیق طلبی بالا، گرایش بیشتری به حل چالش های پیش روی خود داشته، افرادی مبتکر و در جستجوی راهکارهای بهتر برای بهبود عملکرد خود هستند و نیز تعیین هدف ها، تلاش برای تحقق آنها و نمایش عملکرد بالا در وظایف چالشی، از ویژگی های آنان می باشد (گرو و آستن، ۲۰۰۶).

عزم و اراده: کارآفرین دارای ویژگی های عزم و اراده، اعتماد به نفس و استقلال طلبی است (موسوی مشهدی، ۱۳۸۲). سرسخت و مصمم بودن، توانایی به سرعت متعهد و غیر متعهد شدن، انضباط، اصرار بر حل مساله، آمادگی برای از دست دادن منافع و غرق شدن کامل در کار از ویژگی های کارآفرین است (جواهری و قضائی، ۱۳۸۳).

هوارد (۲۰۰۴)، در پژوهشی تاثیر توسعه ویژگی های کارآفرینی شامل: استقلال طلبی، خطرپذیری، انگیزه پیشرفت، کنترل درونی، اعتماد به نفس و خلاقیت، را بر توانایی کارآفرینی ۴۵۰ نفر از دانش آموزان مورد بررسی قرار داد و به این نتیجه رسید که رابطه ی مستقیمی بین این قابلیت ها و توانایی کارآفرینی افراد وجود دارد.

گرو و آستن (۲۰۰۶) نیز در بررسی قابلیت های کارآفرینی دانشجویان دانشگاه های ترکیه، از متغیرهایی مانند نوآوری، توفیق طلبی، مرکز کنترل، مخاطره پذیری، تحمل ابهام و اعتماد به نفس به عنوان قابلیت های کارآفرینی استفاده کردند. در این بررسی، پرسشنامه هایی در میان ۴۰۰ نفر از دانشجویان توزیع شد که پرسش هایی درباره متغیرهای یاد شده داشت. نتایج نشان دادند که نمره های کسب شده توسط دانشجویان در مؤلفه های نوآوری، توفیق طلبی، مرکز کنترل درونی و مخاطره پذیری بیش از حد میانگین بودند.

بین هریک از مولفه های ویژگی های روان شناختی

نگاره ۱- چارچوب نظری پژوهش

نفر برآورد شد. (مقطع تحصیلی کارشناسی ارشد ۱۴۷ تن و دکتری ۲۳ تن). روش نمونه‌گیری تصادفی ساده و داده‌های به دست آمده از بررسی‌های میدانی با استفاده از نرم‌افزار SPSS²⁰، مورد توصیف و تجزیه و تحلیل قرار گرفته‌اند.

یافته‌ها

جدول ۱ بیانگر توزیع دانشجویان مورد مطالعه بر پایه جنس، وضعیت تأهل، محل سکونت، مقطع تحصیلی، پیشینه‌ی اشتغال، اشتغال حین تحصیل و اطلاع از وجود مرکز کارآفرینی دانشگاه می‌باشد. همان‌گونه که در جدول ۱، قابل مشاهده است، ۵۱/۲ درصد از پاسخگویان را دانشجویان پسر و ۴۸/۸ درصد را دانشجویان دختر تشکیل داده‌اند.

محل سکونت بیشتر دانشجویان در شهر (۸۵/۳ درصد) بوده است. همچنین ۴۴/۱ درصد افراد دارای پیشینه اشتغال و ۵۵/۹ درصد بدون پیشینه اشتغال بوده‌اند. اندکی بیش از ۲۱ درصد از دانشجویان حین تحصیل مشغول به کار بوده و ۷۸/۸ درصد تنها به تحصیل اشتغال داشته‌اند و ۵۰/۶ درصد از وجود مرکز کارآفرینی دانشگاه مطلع و ۴۹/۴ درصد بدون اطلاع بوده‌اند.

روش‌ها

این پژوهش از لحاظ هدف کاربردی بوده و در گروه مطالعات توصیفی قرار دارد. ابزار گردآوری داده‌ها دو آزمون استاندارد و تایید شده توسط مرکز کارآفرینی دانشگاه شهید چمران اهواز به انضمام پرسشنامه‌ای محقق ساخت بوده است. دو آزمون استاندارد شامل: آزمون جامع کارآفرینی و آزمون مرکز کنترل درونی بوده‌اند. تست جامع کارآفرینی میزان توفیق طلبی، استقلال طلبی، خلاقیت، خطرپذیری و عزم و اراده دانشجویان را با ۶۴ گویه سنجیده است و آزمون استاندارد دوم میزان کنترل درونی را در دانشجویان با ۱۰ گویه مشخص ساخته است.

روایی فنی پرسشنامه محقق ساخت براساس نظر اعضای هیات علمی گروه ترویج و آموزش کشاورزی دانشگاه کشاورزی و منابع طبیعی رامین تایید شد. به منظور آزمون پایایی پرسشنامه محقق ساخت، شمار ۳۰ پرسشنامه به طور تصادفی بین ۳۰ تن از دانشجویان خارج از جامعه آماری، پیش آزمون شد و اعتبار آن با استفاده از آزمون آلفای کرونباخ مورد تأیید قرار گرفت. ضریب پایایی همه بخش‌های پرسشنامه بیش از ۰/۸۲ بوده است. جامعه آماری پژوهش دانشجویان ۹ گروه آموزشی (۲۶۲ تن) بود که با استفاده از جدول مورگان و کرجسی حجم نمونه ۱۷۰

اند. تقویت روحیه وابستگی نداشتن در انجام امور محول از جمله اقدام های اساسی برای تقویت ویژگی استقلال طلبی در زمینه کارآفرینی است.

با توجه به نتایج، ویژگی های خلاقیت، عزم و اراده، مرکز کنترل درونی و توفیق طلبی در بیشتر پاسخگویان در سطح به نسبت بالایی بوده اند؛ اما دو ویژگی استقلال طلبی و خطرپذیری در بیشتر پاسخگویان در سطح به نسبت پایینی قرار داشته اند.

جدول ۲- اولویت بندی ویژگی های روان شناختی در دانشجویان مورد مطالعه

ویژگی های روانشناختی	میانگین	انحراف معیار	CV
کنترل درونی	۸/۶۲	۱/۳۰	۰/۱۵۰
توفیق طلبی	۷/۶۸	۱/۵۶	۰/۲۰۳
عزم و اراده	۷/۹۵	۱/۹۷	۰/۲۴۷
خطرپذیری	۷/۱۳	۱/۷۹	۰/۲۵۱
خلاقیت	۶/۹۷	۱/۸۱	۰/۲۵۹
استقلال طلبی	۲/۷۳	۱/۲۱	۰/۴۴۳

روحیه کارآفرینانه از جمع بندی شش ویژگی روان شناختی کارآفرینی (خلاقیت، خطرپذیری، استقلال طلبی، مرکز کنترل درونی، توفیق طلبی و عزم و اراده) به دست آمده و دامنه نمره های آن بین صفر تا ۶۴ می باشد. میانگین روحیه کارآفرینی ۴۱/۰۶ و انحراف معیار آن ۵/۵۷ بود. این یافته بیانگر آن است که پاسخگویان دارای سطح مناسبی از روحیه کارآفرینی نبوده اند (جدول ۳).

جدول ۳- وضعیت روحیه کارآفرینانه پاسخگویان

سطح روحیه کارآفرینانه	فراوانی	درصد
پایین	۲۹	۱۷/۱
به نسبت پایین	۵۹	۳۴/۷
به نسبت بالا	۵۳	۳۱/۲
بالا	۲۹	۱۷/۱
کمینه	میانگین	۴۱/۰۶
بیشینه	انحراف معیار	۵/۵۷

در جدول ۴ دیدگاه دانشجویان در زمینه ی میزان اهمیت ویژگی های جامعه شناختی و روان شناختی برای پرورش روحیه کارآفرینانه آورده شده است. بنابر نتایج، ویژگی

جدول ۱- توزیع دانشجویان مورد مطالعه بر پایه ویژگی های فردی و جامعه شناختی

متغیر	سطح	فراوانی	درصد فراوانی
جنس	پسر	۸۷	۵۱/۲
	دختر	۸۳	۴۸/۸
محل سکونت	شهر	۱۴۵	۸۵/۳
	روستا	۲۵	۱۴/۷
وضعیت تأهل	مجرد	۱۳۴	۷۸/۸
	متأهل	۳۶	۲۱/۲
مقطع تحصیلی	دکتری	۲۳	۱۳/۵
	کارشناسی ارشد	۱۴۷	۸۶/۵
دارا بودن سابقه اشتغال	بلی	۷۵	۴۴/۱
	خیر	۹۵	۵۵/۹
اشتغال حین تحصیل	بلی	۳۶	۲۱/۲
	خیر	۱۳۴	۸۷/۸
اطلاع از وجود مرکز کارآفرینی دانشگاه	بلی	۸۶	۵۰/۶
	خیر	۸۴	۴۹/۴

دانشجویان تحصیلات تکمیلی به تفکیک دانشکده ها، در سه دانشکده ی علوم دامی و صنایع غذایی با ۴۴/۱ درصد (۷۵ نفر)، کشاورزی با ۳۷/۱ درصد (۶۳ نفر) و مهندسی زراعی و عمران روستایی با ۱۸/۸ درصد (۳۲ نفر) مشغول به تحصیل بوده اند.

در جدول ۲، اولویت بندی ویژگی های روان شناختی براساس ضریب تغییرات قابل مشاهده است. براساس نتایج اولویت بندی، ویژگی مرکز کنترل درونی (CV=۰/۱۵۰) در دانشجویان نسبت به دیگر ویژگی ها در وضعیت بهتری قرار داشته است و دانشجویان تحصیلات تکمیلی این ویژگی را نسبت به دیگر ویژگی ها در حد بالاتری دارا بوده اند. به ترتیب پس از ویژگی مرکز کنترل درونی، ویژگی های توفیق طلبی، عزم و اراده، خطرپذیری و خلاقیت قرار داشته اند. ضعیف ترین ویژگی در دانشجویان نیز ویژگی استقلال طلبی بوده است. بهبود ویژگی استقلال طلبی نیازمند تغییرات رفتاری زیادی در نزد دانشجویان است. وابستگی به کمک دیگران در انجام کارها، پیروی و دنبال کردن دستورهای کاری ابلاغی و خود رأی نبودن از جمله رفتارهای ضد کارآفرینی است. در واقع، این رفتارها بیانگر آن است که به دلایل مختلف، از جمله فرهنگ حاکم بر خانواده ها، دانش آموزان و سپس دانشجویان در جامعه به صورت افراد وابسته، نه مستقل، پرورش یافته و بزرگ شده

اهمیت ویژگی های روان شناختی برای پرورش روحیه کارآفرینانه نشان می دهد که خلاقیت بیشترین میزان اهمیت را از دیدگاه دانشجویان، برای پرورش روحیه کارآفرینانه دارا است. مرکز کنترل درونی نیز از دیدگاه دانشجویان در اولویت دوم و استقلال طلبی در اولویت سوم قرار گرفته اند.

سرمشق گرفتن از افراد کارآفرین بیشترین میزان اهمیت را در بین ویژگی های جامعه-شناختی دارا بوده است، بر اساس نتایج به دست آمده، امکانات مالی خانواده و تجربه پیشین شغلی کارآفرین به ترتیب در اولویت دوم و سوم اهمیت قرار گرفته اند. بررسی وضعیت دیدگاه دانشجویان در زمینه ی میزان

جدول ۴- دیدگاه پاسخگویان در زمینه اهمیت ویژگی های جامعه شناختی و روان شناختی برای پرورش روحیه کارآفرینانه

رتبه بندی	ضریب تغییرات	انحراف معیار	میانگین	سطح	ویژگی
۱	۰/۲۲۳	۱/۷۵۰	۷/۸۴۷	سرمشق گرفتن از افراد کارآفرین	جامعه شناختی
۲	۰/۲۳۳	۱/۹۱۸	۸/۲۲۹	امکانات مالی خانواده	
۳	۰/۲۴۴	۱/۹۱۴	۷/۸۳۵	تجربه پیشین شغلی کارآفرین	
۴	۰/۲۵۱	۲/۰۳۱	۸/۰۷۰	تجربه های کاری والدین	
۵	۰/۲۶۸	۱/۹۹۲	۷/۴۱۱	تحصیلات فرد	
۶	۰/۳۰۶	۲/۲۰۹	۷/۲۰۰	تحصیلات والدین	
۷	۰/۳۱۰	۲/۱۳۵	۶/۸۸۸	سن افراد در آغاز فعالیت شغلی	
۸	۰/۳۱۹	۲/۱۰۳	۶/۵۷۶	نارضایتی از شغل پیشین	
۹	۰/۴۷۸	۲/۷۵۷	۵/۷۶۴	بعد خانواده	
۱۰	۰/۶۵۸	۲/۸۱۸	۴/۲۸۲	ترتیب تولد	
۱	۰/۲۲۱	۱/۸۳۴	۸/۲۸۲	خلاقیت	روان شناختی
۲	۰/۲۲۷	۱/۸۱۱	۷/۹۴۷	مرکز کنترل درونی	
۳	۰/۲۲۸	۱/۸۴۳	۸/۰۵۲	استقلال طلبی	
۴	۰/۲۲۲	۲/۰۰۱	۸/۶۱۷	عزم و اراده	
۵	۰/۲۴۰	۱/۹۴۲	۸/۰۷۶	خطرپذیری	
۶	۰/۲۴۲	۱/۸۶۳	۷/۶۸۲	توفیق طلبی	

ویژگی های توفیق طلبی و استقلال طلبی بیشترین تاثیر را داشته باشد. با توجه به نتایج جدول ۵، آموزش عالی در رشد ویژگی خطرپذیری کمترین میزان تاثیر را داشته است.

در جدول ۵ وضعیت دیدگاه پاسخگویان در زمینه میزان تاثیر آموزش عالی در رشد ویژگی های روان شناختی کارآفرینی دانشجویان آورده شده است. نتایج بیانگر آنند که از دیدگاه دانشجویان، آموزش عالی می تواند در رشد

جدول ۵- دیدگاه پاسخگویان در زمینه میزان تاثیر آموزش عالی در رشد ویژگی های روان شناختی کارآفرینی دانشجویان

رتبه بندی	ضریب تغییرات	انحراف معیار	میانگین	ویژگی های روان شناختی
۱	۰/۲۹۲	۲/۱۱۴	۷/۲۲۳	توفیق طلبی
۲	۰/۳۰۱	۲/۰۶۴	۶/۸۵۸	استقلال طلبی
۳	۰/۳۲۸	۲/۲۵۷	۶/۸۸۲	مرکز کنترل درونی
۴	۰/۳۵۳	۲/۴۷۸	۷/۰۱۱	عزم و اراده
۵	۰/۳۶۵	۲/۲۶۴	۷/۲۳۵	خلاقیت
۶	۰/۳۷۷	۲/۵۴۵	۶/۷۳۵	خطرپذیری

یافته ها

دانشجویان کارشناسی ارشد دارای توفیق طلبی بالاتری بوده اند (جدول ۶). براساس نتایج به دست آمده بین استقلال طلبی، خلاقیت، خطرپذیری، عزم و اراده و مرکز کنترل درونی برحسب مقطع تحصیلی تفاوت آماری معنی داری وجود نداشت.

به منظور مقایسه ویژگی های روان شناختی کارآفرینی براساس مقطع تحصیلی از آزمون من وایت نی (U)، استفاده شد. بنابر نتایج، بین میزان توفیق طلبی برحسب مقطع تحصیلی با اطمینان ۹۵ درصد تفاوت آماری معنی داری وجود داشته و دانشجویان مقطع دکتری از

جدول ۶- تاثیر مقطع تحصیلی بر ویژگی های روان شناختی کارآفرینی دانشجویان مورد مطالعه

ویژگی ها	مقطع تحصیلی	تعداد	میانگین رتبه ای	U	Z	Sig
توفیق طلبی	کارشناسی ارشد	۱۴۷	۸۲/۳۳	۱/۲۲۵	۲/۱۶۰*	۰/۰۳۱
	دکتری	۲۳	۱۰۵/۷۴			
استقلال طلبی	کارشناسی ارشد	۱۴۷	۸۵/۲۸	۱/۶۵۸	۰/۱۵۳	۰/۸۷۸
	دکتری	۲۳	۸۶/۹۱			
خلاقیت	کارشناسی ارشد	۱۴۷	۸۵/۷۳	۱/۶۵۶	۰/۱۵۷	۰/۸۷۵
	دکتری	۲۳	۸۴/۰۲			
خطرپذیری	کارشناسی ارشد	۱۴۷	۸۳/۳۰	۱/۳۶۶	۱/۵۰۱	۰/۱۳۳
	دکتری	۲۳	۹۹/۵۹			
عزم و اراده	کارشناسی ارشد	۱۴۷	۸۳/۰۶	۱/۳۳۲	۱/۶۵۲	۰/۰۹۸
	دکتری	۲۳	۱۰۱/۰۷			
مرکز کنترل درونی	کارشناسی ارشد	۱۴۷	۸۲/۹۱	۱/۳۱۰	۱/۸۰۱	۰/۰۷۲
	دکتری	۲۳	۱۰۲/۰۷			

*معنی داری با اطمینان ۹۵ درصد

ویژگی خطرپذیری دانشکده علوم دام و صنایع غذایی، در ویژگی کنترل درونی دانشکده کشاورزی و در ویژگی عزم و اراده دانشکده علوم دام و صنایع غذایی بیشترین میانگین رتبه ای را دارا هستند.

بحث و نتیجه گیری

یکی از چالش هایی که دانش آموختگان دانشگاهی با آن رو به رو هستند نبود فرصت های لازم برای اشتغال و در نتیجه بیکاری پس از دانش آموختگی است که عامل ها و علت های بسیاری مانند ضعف مهارتی، نداشتن توانایی در راه اندازی واحدهای اشتغال زا و غیره بر این امر دامن زده است. در این رابطه می توان اذعان کرد که فرهنگ سازی کارآفرینی که همانا توسعه و تقویت روحیه کارآفرینی و آموزش آن در مراکز آموزش عالی می باشد، به عنوان راه حلی برای این چالش حاد مطرح می شود. رویکرد ویژگی های روان شناختی از جمله تفکرات غالب در مکاتب کارآفرینی است. ویژگی های روانشناختی،

به منظور مقایسه ویژگی های روان شناختی کارآفرینی براساس رشته های تحصیلی و دانشکده ها، از آزمون کروسکال والیس (H)، استفاده شد.

بنابر نتایج جدول ۷ با اطمینان ۹۹ درصد بین ویژگی خلاقیت برحسب گروه های آموزشی تفاوت آماری معنی داری وجود داشته است و در این بین میانگین خلاقیت در رشته مکانیزاسیون کشاورزی بیشتر بوده است.

در مقایسه دانشکده ها، دانشجویان دانشکده مهندسی زراعی و عمران روستایی بالاترین خلاقیت و توفیق طلبی؛ علوم دامی و صنایع غذایی بالاترین استقلال طلبی، خطرپذیری و عزم و اراده؛ و دانشکده کشاورزی بالاترین کنترل درونی را دارا بودند.

همان طور که در جدول ۷ قابل مشاهده است در ویژگی خلاقیت دانشکده مهندسی زراعی و عمران روستایی بیشترین میانگین رتبه ای را داراست، در ویژگی استقلال طلبی دانشکده علوم دام و صنایع غذایی، در ویژگی توفیق طلبی دانشکده مهندسی زراعی و عمران روستایی، در

جدول ۷- مقایسه ویژگی های روان شناختی کارآفرینی برحسب رشته تحصیلی و دانشکده ها

دانشکده	رشته تحصیلی	فراوانی	خلاقیت میانگین رتبه ای	استقلال طلبی میانگین رتبه ای	توفیق طلبی میانگین رتبه ای	خطرپذیری میانگین رتبه ای	کنترل درونی میانگین رتبه ای	عزم و اراده میانگین رتبه ای
کشاورزی	علوم خاک	۱۷	۷۳/۶۵	۸۰/۸۲	۵۹/۹۷	۵۶/۲۱	۷۵/۲۹	۶۱/۳۲
	باغبانی	۱۰	۷۵/۳۵	۱۰۱/۶۵	۹۲/۲۵	۷۹/۵۵	۷۸/۵۵	۷۵/۳۰
	زراعت	۲۸	۶۷/۷۷	۸۲/۰۴	۷۶/۹۶	۹۳/۷۵	۸۷/۷۵	۸۹/۴۶
	بیوتکنولوژی کشاورزی	۱۰	۱۱۱/۷۰	۶۳/۱۵	۹۱/۱۰	۱۰۳/۰۵	۱۲۶/۱۰	۵۸/۸۰
	کل دانشکده	۶۵	۸۲/۱۱	۸۱/۹۱	۸۰/۰۷	۸۳/۱۴	۹۱/۹۲	۷۱/۲۲
علوم دام و صنایع غذایی	تغذیه دام	۳۷	۸۰/۳۵	۸۹/۲۸	۸۶/۹۵	۹۱/۰۱	۹۴/۵۴	۱۰۱/۴۲
	اصلاح نژاد دام	۲۰	۸۷/۰۵	۸۰/۲۲	۹۳/۲۰	۸۳/۱۸	۷۸/۳۵	۸۵/۲۲
	فیزیولوژی دام	۱۶	۸۸/۲۲	۹۴/۷۲	۸۵/۹۴	۹۷/۵۶	۷۶/۲۸	۸۱/۷۸
	کل دانشکده	۷۳	۸۵/۲۰	۸۸/۰۷	۸۸/۶۹	۹۰/۵۸	۸۳/۰۵	۸۹/۴۷
مهندسی	مکانیزاسیون	۱۱	۱۳۲/۹۵	۷۸/۴۵	۱۰۵/۶۴	۹۹/۲۳	۶۴/۳۲	۸۵/۶۴
زراعی و عمران	ترویج و آموزش کشاورزی	۲۱	۹۱/۷۶	۹۱/۸۸	۹۰/۹۰	۶۸/۸۱	۸۳/۷۴	۹۲/۳۳
روستایی	کل دانشکده	۳۲	۱۱۲/۳۵	۸۵/۱۶	۹۸/۲۷	۹۰/۴۵	۷۴/۰۳	۸۸/۹۸
	X ²		۱۹/۴۵**	۵/۳۷۳	۸/۶۶۱	۱۳/۴۰۵	۱۳/۰۱۹	۱۲/۳۳۸
	P		۰/۰۱	۰/۷۱۷	۰/۳۷۲	۰/۹۹	۰/۱۱	۰/۱۳۷

*معنی داری با اطمینان ۹۵ درصد

در این بخش به بررسی نتایج کلی به دست آمده از تحلیل داده ها پرداخته شده و در نهایت پیشنهادهایی بر پایه یافته ها ارائه شده است.

۱. قابلیت های کارآفرینی دانشجویان به ترتیب مرتبه شامل مرکز کنترل درونی، توفیق طلبی، عزم و اراده، خطرپذیری، خلاقیت و استقلال طلبی بوده است.

۲. ویژگی های خلاقیت، عزم و اراده، کنترل درونی و توفیق طلبی بیشتر دانشجویان در سطح به نسبت بالایی قرار داشته ولی ویژگیهای خطرپذیری و استقلال طلبی بیشتر دانشجویان در سطح به نسبت پایینی قرار داشته است.

۳. دانشجویان دارای روحیه کارآفرینانه کمی بوده اند.

۴. از دیدگاه پاسخگویان، آموزش عالی به ترتیب در رشد ویژگی های توفیق طلبی، استقلال طلبی و مرکز کنترل درونی در دانشجویان بیشتر از دیگر ویژگی ها می-تواند نقش داشته باشد.

۵. از دیدگاه دانشجویان مهم ترین ویژگی های روان شناختی موثر در کارآفرین شدن به ترتیب شامل: خلاقیت، مرکز کنترل درونی، و استقلال طلبی بوده و مهم ترین ویژگی های جامعه شناختی موثر در کارآفرین شدن افراد نیز به ترتیب عبارت بوده اند از: سرمشق گرفتن از

ساختارهایی برای تشریح ویژگی های رفتاری افراد کارآفرین هستند.

براساس یافته ها، پاسخگویان از سطح روحیه کارآفرینانه پایینی برخوردار بودند که این نتیجه به دست آمده با یافته های پژوهش مصلح شیرازی (۱۳۸۴) و زالی و همکاران (۱۳۸۶) هم خوانی و با یافته های پژوهش رضایی و رهسپار (۱۳۸۸) و فلاح حقیقی و همکاران (۱۳۹۰) مغایرت دارد.

براساس یافته ها، دانشجویان مقطع دکتری نسبت به دانشجویان مقطع کارشناسی ارشد توفیق طلبی بالاتری داشتند. این نتیجه با نتایج تحقیق قاسم نژاد مقدم (۱۳۸۹)، رضایی و رهسپار (۱۳۸۸) و علی بیگی و همکاران (۱۳۸۷) هم خوانی و با نتایج تحقیق سوختانلو و همکاران (۲۰۰۹) مغایرت دارد.

بین استقلال طلبی، خلاقیت، خطرپذیری، عزم و اراده و مرکز کنترل درونی برحسب مقطع تحصیلی تفاوت آماری معنی داری وجود نداشت. این نتیجه با نتایج تحقیقات علی بیگی و همکاران (۱۳۸۷) و سوختانلو و همکاران (۲۰۰۹) هم خوانی دارند. نتیجه مقایسه میانگین خلاقیت و مرکز کنترل درونی برحسب مقطع تحصیلی نیز با نتایج تحقیق رضایی و رهسپار (۱۳۸۸) هم خوانی دارد.

- افراد کارآفرین، امکانات مالی خانواده و تجربه پیشین شغلی کارآفرین.
۶. بین استقلال طلبی، خلاقیت، خطرپذیری، عزم و اراده و مرکز کنترل درونی بر حسب مقطع تحصیلی تفاوت آماری معنی داری وجود نداشته است، اما بین میزان توفیق طلبی بر حسب مقطع تحصیلی با اطمینان ۹۵ درصد تفاوت آماری معنی داری وجود داشته است.
۷. با اطمینان ۹۹ درصد بین ویژگی خلاقیت بر حسب رشته های تحصیلی تفاوت آماری معنی داری وجود داشته است و در این بین میانگین خلاقیت در رشته مکانیزاسیون کشاورزی بیشتر بوده است.
۸. با اطمینان ۹۵ درصد بین میزان روحیه کارآفرینی بر حسب مقطع تحصیلی تفاوت آماری معنی داری وجود داشته است.
- بر پایه نتایج به دست آمده برای ارتقای روحیه کارآفرینانه دانشجویان پیشنهادهای زیر ارائه می شود:
۱. برگزاری دوره های آموزش کارآفرینی و تشویق کردن دانشجویان برای شرکت در این دوره ها؛
  ۲. ایجاد ارتباط خوب بین دانشگاه و شرکت ها به منظور ایجاد "مراکز رشد کسب و کار" که این ارتباط به رشد سطح کارآفرینی دانشجویان کمک می کند؛
  ۳. برنامه های آموزش کارآفرینی بر این فرض استوار باشند که دست کم بخشی از کارآفرینی امری است اکتسابی، لذا باید محتوای درس ها بر توسعه استعداد های
- کارآفرینی متمرکز شوند؛
۴. تشکیل هسته مشاوره شغلی در دانشگاه برای ارتباط مستمر با دانشجویان از آغاز ورود تا پایان تحصیل در دانشگاه؛
  ۵. شناسایی عامل های مؤثر در توسعه کارآفرینی با اجرای طرح های پژوهشی و پایان نامه های مقاطع کارشناسی ارشد و دکتری؛
  ۶. سنجش و ارزیابی سطح فعالیت کارآفرینانه در دانشگاه توسط مسئولان مربوطه در فاصله های زمانی معین؛
  ۷. ایجاد فرصت های تجربی برای تاسیس شرکت های دانشجویی در هنگام تحصیل؛
  ۸. ارائه درس کارآفرینی در همه مقاطع تحصیلی؛
  ۹. برگزاری کارگاه های آموزش کارآفرینی در دانشگاه ها برای همه دانشجویان؛
  ۱۰. قرار دادن آزمون های سنجش ویژگی های روان شناختی کارآفرینی در پایگاه اینترنتی و پورتال کارآفرینی؛
  ۱۱. ارتقاء جایگاه مرکز کاراد در سطح معاونت دانشگاه یا دست کم در سطح دانشکده؛
  ۱۲. اقدام های لازم برای تغییر ساختار مدیریت دانشگاه ها از مدیریت سنتی به مدیریت کارآفرینانه انجام گیرد.
  ۱۳. برای توسعه قابلیت های کارآفرینانه در اعضای هیات علمی، کارگاه های آموزشی ضمن خدمت در این زمینه برگزار شود.

منبع ها

- احمدپور داریانی، م. (۱۳۸۰). کارآفرینی تعاریف، نظریات، الگوها. تهران: انتشارات پردیس، شماره ۵۷، تابستان ۱۳۸۰. ص ۷۷.
- احمدپور داریانی، م. (۱۳۸۲). آیا کارآفرینی استراتژی دانشگاه ها را تغییر می دهد. رهیافت، شماره ۲۹، بهار ۱۳۸۲. صص ۱۵-۲۵.
- ارشید، ج. (۱۳۶۸). بررسی رابطه بین موفقیت شغلی معلمان و مرکز کنترل. (پایان نامه کارشناسی ارشد). دانشکده علوم تربیتی و روانشناسی دانشگاه تهران.
- استادزاده، ز. (۱۳۸۲). کارآفرینی، توسعه و اشتغال. رهیافت، شماره ۲۹، بهار ۱۳۸۲. صص ۷۱-۸۰.
- ایزدی، ن. و عطائی، پ. (۱۳۹۲). کارآفرینی روستایی و نقش ترویج و آموزش کشاورزی در توسعه آن. فصلنامه نظام مهندسی کشاورزی و منابع طبیعی، سال یازدهم، شماره ۴۰، تابستان ۱۳۹۲. صص ۳۰-۳۴.

- آراسته، ح. ر. (۱۳۸۲). کارآفرینی و آموزش عالی: اصول و موانع. رهیافت، شماره ۲۹، بهار ۱۳۸۲.
- بدری، ا. (۱۳۸۴). بررسی قابلیت های کارآفرینی دانشجویان دانشگاه اصفهان. (پایان نامه کارشناسی ارشد). دانشکده علوم تربیتی دانشگاه اصفهان.
- جاهد، ح.، آراسته، ح. ر. و جعفری، پ. (۱۳۹۰). تعیین تبیین عوامل فردی موثر در تجاری سازی نتایج پژوهش؛ مطالعه موردی دانشگاه آزاد اسلامی واحد علوم و تحقیقات. فصلنامه علمی-پژوهشی سیاست علم و فناوری، سال چهارم، شماره ۱. صص ۱-۱۶.
- جواهری، ف. و س. قضائی. (۱۳۸۳). موانع کارآفرینی زنان: بررسی تاثیر نابرابری جنسیتی بر کارآفرینی زنان در ایران. مجله جامعه شناسی ایران، دوره پنجم، شماره ۲. صص ۱۶۱-۱۷۸.
- حسینی، م. و عزیزی، ب. (۱۳۸۶). بررسی عوامل مؤثر در توسعه ی روحیه و مهارت های کارآفرینی در میان دانشجویان سال آخر دانشکده ی کشاورزی دانشگاه تهران. مجله علوم کشاورزی ایران. دوره ۲-۳۸، شماره ۲. صص ۲۴۱-۲۵۱.
- رضایی، م. و رهسپار، ط. (۱۳۸۸). بررسی چگونگی ویژگی های کارآفرینی دانشجویان دانشگاه آزاد اسلامی واحد داراب. فصلنامه علمی- پژوهشی رهیافتی نو در مدیریت آموزشی. سال دوم، شماره چهارم. صص ۴۵-۶۲.
- رضایی، ع. م.، ابراهیمی، ق. ص.، دلاور، ع. و رضایی، ن. (۱۳۹۳). پیش بینی خلاقیت بر اساس ویژگی های شخصیتی. نشریه ابتکار و خلاقیت در علوم انسانی، دوره ۳، شماره ۴. صص ۱-۲۰.
- رنجبریان، ر. (۱۳۹۱). نقش فرهنگ کارآفرینی در توسعه و آموزش کارآفرینی دانشجویان. اولین همایش ملی کارآفرینی، ۲۴ آبان ماه ۱۳۹۱، خمینی شهر- ایران.
- زالی، م. م.، مدهوشی، م. و کردنائیج، ا. (۱۳۸۶). ارزیابی مشخصه های کارآفرینی دانشجویان (مورد مطالعه: دانشگاه مازندران). فصلنامه مدرس علوم انسانی، ویژه نامه مدیریت. صص ۸۱-۱۱۳.
- زمانی، غ. و شریف زاده، م. (۱۳۸۵). روحیه کارآفرینی در دانشجویان کشاورزی: مطالعه موردی دانشگاه شیراز. مجله علوم کشاورزی ایران، دوره ۳۷، شماره ۱. صص ۱۰۷-۱۱۵.
- سلیمانی، ع. و یعقوبی فرانی، ا. (۱۳۹۰). نقش دانشگاه ها در ایجاد و تقویت روحیه کارآفرینی دانشجویان. نخستین کنفرانس دانشجویی کارآفرینی در ایران، ۱۹ و ۲۰ مهرماه، دانشکده کارآفرینی دانشگاه تهران. صص ۴۰.
- شریف زاده، ا.، عبدالله زاده، غ. و شریفی، م. (۱۳۹۲). عامل های تاثیرگذار بر کارآفرینی دانشجویان در آموزش عالی کشاورزی. فصل نامه علمی- پژوهشی پژوهش مدیریت آموزش کشاورزی، شماره ۲۵، تابستان ۱۳۹۲. صص ۷۲-۸۷.
- علم بیگی، ا.، آقاپور، ش. و اکبری، م. (۱۳۹۴). اعتبارسنجی ابعاد شور کارآفرینی دانشجویان: جستاری روان شناختی در تحول آموزش های کارآفرینی در آموزش عالی کشاورزی. توسعه کارآفرینی، دوره ۸، شماره ۲. صص ۲۹۳-۳۱۱.
- علوی، س. ا. (۱۳۸۲). کارآفرینی و رسالت دانشگاه. فصلنامه رهیافت، شماره ۲۹. صص ۲۷-۳۴.
- علی بیگی، ا. ح.، اطهری، ز. و بارانی، ش. (۱۳۸۷). تحلیل روحیه کارآفرینی دانشجویان علمی- کاربردی کشاورزی مطالعه موردی استان کرمانشاه. همایش ملی توسعه کارآفرینی در آموزش های علمی کاربردی کشاورزی. صص ۱-۱۵.
- فلاح حقیقی، ن.، رضوانفر، ا.، کلانتری، خ. و رضوی، س. م. (۱۳۹۰). بررسی خصوصیات کارآفرینانه دانشجویان پردیس کشاورزی دانشگاه تهران. مجله تحقیقات اقتصاد و توسعه کشاورزی ایران، دوره ۲-۴۲، شماره ۳. صص ۳۶۶-۳۵۷.
- قاسم نژاد مقدم، ن. (۱۳۸۹). ارزیابی میزان کارآفرینی دانشجویان دانشگاه آزاد اسلامی. ابتکار و خلاقیت در علوم، سال اول، شماره اول. صص ۲-۲۰.
- کاتبی پور، م. و ضیاء، ب. (۱۳۹۳). بررسی تاثیر ویژگی های روان شناختی کارآفرینان در رشد و توسعه اقتصادی کشور (مطالعه موردی دانشجویان کارآفرینی دانشگاه تهران ورودی سال ۱۳۹۱). مجله مدیریت بهره وری، سال هشتم، شماره ۳۱. صص ۳۷-۴۹.
- کردنائیج، ا.، زالی، م. م.، حیدر علی، ه. و شهاب الدین، ش. (۱۳۸۶). ابزار سنجش ویژگی های شخصیتی کارآفرینان

- ایرانی . تهران : دانشگاه تربیت مدرس .
 مصلح شیرازی ، ع . (۱۳۸۴) . مقایسه ویژگی های کارآفرینی دانشجویان دختر و پسر دانشگاه شیراز . سمینار توسعه کارآفرینی و تجلیل از زنان کارآفرین . شیراز ۱۶-۱۷ مرداد ماه . صص ۱-۱۶ .
 منوری فرد ، ف . ، خسروی پور ، ب . ، کرانی ، ز . و صالحی ، ل . (۱۳۹۲) . تحلیل عاملی متغیرهای ایجاد روحیه ی کارآفرینی در کشاورزان کرمانشاه . فصل نامه علمی - پژوهشی پژوهش مدیریت آموزش کشاورزی ، شماره ۲۵ ، تابستان ۱۳۹۲ . صص ۲۴-۱۶ .
 موحدی ، ر . ، یعقوبی فرانی ، ا . ، خداوردیان ، م . ر . و زارعی ، ش . (۱۳۸۹) . بررسی روحیه کارآفرینی دانشجویان کشاورزی و شیوه های بهبود آموزش کارآفرینی . مجله پژوهش های ترویج و آموزش کشاورزی ، سال سوم ، شماره ۳ . صص ۶۵-۸۱ .
 موسوی مشهدی ، س . م . (۱۳۸۲) . نقش کارآفرینی در توسعه صنعتی و اقتصادی . رهیافت ، شماره ۲۹ ، بهار ۱۳۸۲ . صص ۴۱-۳۵ .
 نورحسینی ، س . ع . ، دوزنده ، پ . ، اللهیاری ، م . ص . و عشوری ، د . (۱۳۹۲) . ویژگی های کارآفرینی از دیدگاه فازی دانشجویان کشاورزی دانشگاه تهران (دولتی) و دانشگاه آزاد اسلامی واحد رشت و کرج (غیردولتی) . فصل نامه علمی - پژوهشی پژوهش مدیریت آموزش کشاورزی ، شماره ۲۷ ، زمستان ۱۳۹۲ . صص ۹۸-۸۴ .

Alvarez, S. A. and Busenitz, L. W. (2001). The entrepreneurship of resource-based theory. *Journal of Management*, Vol. 27:755-775.

Baron, R. A. (2000). Psychological Perspectives on Entrepreneurship Cognitive and Social Factors in Entrepreneurs' Success. *Current Directions in Psychological Science* February 2000 vol. 9 no. 1 15-18.

Faris, S. (1999). Seeking entrepreneurial origins: Are entrepreneurs born or made?. Available at: <http://www.celcee.edu/>.

Frese, M. and Gielnik, M. M. (2014). The Psychology of Entrepreneurship. *Annual Review of Organizational Psychology and Organizational Behavior*, Vol. 1: 413-438

Gurol, Y. and Atsan, N. (2006). Entrepreneurial Characteristics among University Students: Some Insights for Entrepreneurship Education and Training in Turkey. *Education and Training*, 48(1), pp: 25-38.

Harveydean, R. (2000). Training entrepreneurship at universities: A Swedish case. *International entrepreneurship Conference proceedings*.

Hayton, J. (2005). Promoting corporate entrepreneurship through human resource management practices: A Review of empirical research, *HumResource Management Review*, volume 15, Issue 1.

Hisrich, R., Langan Fox, J., and Grant, S. (2007). Entrepreneurship research and practice: A call to action for psychology. *American Psychologist*, 62, 575-589.

Howard, S. (2004). Developing Entrepreneurial Potential in youth: The Effects of Entrepreneurial Education and Venture Creation. University of South Florida, pp. 3-17.

Liang, T. W. (2002). Entrepreneurship and Innovation in the Knowledge-based Economy: Challenges and Strategies. Report of the APO symposium on Entrepreneurship in knowledge - based industry, Taipei, Republic of China.

Montgomery. M., Johnson. T., Faisal. S. (2005). What kind of capital do you need to start a business: financial or human? *The Quarterly Review of Economics and Finance*, Volume 45, Issue 1, Feb-

ruary, Pages 103-122.

Obschonka, M., Silbereisen, R. K., Schmitt Rodermund, E. and Stuetzer, M.(2011). Nascent entrepreneurship and the developing individual: Early entrepreneurial competence in adolescence and venture creation success during the career. *Journal of Vocational Behavior* 79. 121-133.

Sookhtanlo, M., Rezvanfar, A. and Hashem, S. M. (2009). Psychological Capabilities Affecting Agricultural Students Entrepreneurship Level: a Comparative Study. *Research Journal of Agriculture and Biological Sciences*, 5(2).

Identification of Psychological and Sociological Features Associated with the Entrepreneurial Spirit among Graduate Students of Ramin Agricultural and Natural Resources University

S. Jahangiri¹, M. Baradaran², B. Khosravi Pour³, M. Ghaniyan⁴

1- M.Sc. in Agricultural Extension and Education

2, 3 , 4- Faculty members Khuzestan Ramin Agriculture and Natural Resources University - Department of Agricultural Extension and Education

Abstract

This study aims to identify psychological and sociological characteristics associated with the entrepreneurial spirit in students. Research method of this study was survey research. The data collection tools was a researcher-made questionnaire plus two standard tests. Total population was 262 graduate students of Ramin Agricultural and Natural Resources University and 170 persons of them were selected randomly by Krejcie and Morgan Table. Based on the results the entrepreneurial spirit in our study was relatively poor and the majority of students' had quite desirable characteristics of creativity, Internal control center, need for achievement, dedication and determination but undesirable risk taking Propensity and independence features. In the level of Ninety-five percent, there is a significant statistical difference between entrepreneurial spirit in terms of educational and employment history. also in the level of Ninety-five percent and Ninety-nine percent, there is a significant difference in terms of faculty and academic disciplines, is in the creativity feature, Thus agricultural and rural engineering college student and Mechanization Department, compared to other faculties and disciplines have been more creative. In the level of Ninety-five percent, there is a positive correlation between entrepreneurial spirit and need for achievement with educational level and in the level of Ninety-nine percent there is a negative correlation between dedication and determination with birth order. In the level of Ninety-five percent there is a positive correlation between creativity with Education level of mother.

Index Terms: Agricultural higher education, graduate students, entrepreneurial spirit, sociological characteristics, psychological characteristics

Corresponding Author: S. Jahangiri

Email: Sh.jahangiri67@yahoo.com

Received: 16/11/2014 ; **Accepted:** 10/08/2015